

Василенко І.О.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Червінська Л.М.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету маркетингу
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: РОЛЬ ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. Предметом розгляду статті є питання інтеграції як ключового чинника у формуванні глобального освітнього простору, оскільки інтеграція сприяє обміну знаннями, культурному взаємозбагаченню та підвищенню якості освіти через міжнародну співпрацю. У сучасній освіті дедалі більше уваги приділяється цілісному (холістичному) та інтегрованому навчанню, яке виходить за межі традиційного предметного підходу. Воно орієнтоване на комплексний розвиток особистості, взаємозв'язок різних галузей знань і практичне застосування навчального матеріалу. Розглядається поняття метаконцепції в освітньому процесі як ключового стратегічного орієнтиру, який визначає напрями розвитку навчання, адаптує його до глобальних викликів і сприяє цілісному формуванню особистості.

Ключові слова: інтеграція, інтегроване навчання, холістичне навчання, мета концепція, епістема.

Summary. The subject of the article is the issue of integration as a key factor in the formation of a global educational space, since integration contributes to the exchange of knowledge, cultural mutual enrichment and improving the quality of education through international cooperation. In modern education, more and more attention is paid to holistic and integrated learning, which goes beyond the traditional subject approach. It is focused on the comprehensive development of the personality, the interconnection of different branches of knowledge and the practical application of educational material. Meta concept in the educational process is considered as a key strategic reference point that determines the directions of development of education, adapts it to global challenges and contributes to the holistic formation of the personality.

Key words: integration, integrated learning, holistic learning, meta concept, episteme.

У сучасному світі, де знання, технології та культурні впливи стрімко поширюються, освіта має адаптуватись до нових викликів. Адаптація відбувається через процес інтеграції, як ключового елементу глобальної освіти задля створення єдиного освітнього простору, оскільки саме інтеграція сприяє об'єднанню знань, методів та освітніх стандартів на міжнародному рівні, оскільки глобальна освіта – це не просто об'єднання знань, а можливість створити більш справедливий, інноваційний та відкритий світ через навчання.

Постановка проблеми. Досліджуючи вплив інтеграції на якість освіти, можемо зазначити, що інтеграційні процеси позитивно впливають на рівень підготовки спеціалістів, оскільки дають можливість адаптуватись до міжнародного ринку праці, активізувати наукову співпрацю через обмін досвідом та спільні дослідження. Проте, треба зазначити, що також існують певні виклики щодо

збереження національних традицій через ризик уніфікації освіти, що може нівелювати унікальні освітні моделі. Також треба враховувати, що не всі країни мають рівні можливості інтегруватися в глобальну освіту через нерівномірність доступу до освітніх ресурсів.

Отже, хоча інтеграція освіти є невід'ємним елементом глобалізації, водночас важливо створити та зберігати баланс між глобальними стандартами та національною освітньою ідентичністю.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Сучасні публікації зосереджуються на інтеграції як ключовому чиннику у формуванні глобального освітнього простору та висвітлюють такі аспекти, як створення міжнародних освітніх програм (Erasmus+); уніфікація (гармонізація) освітніх стандартів; впровадження цифрових технологій; інтеграція культурних контекстів; розвиток спільних дослідницьких ініціатив. Проблематика сфери вищої освіти, пов'язаної з питанням інтеграційних процесів, широко висвітлена в роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких можна зазначити О. Дашковську, Т. Засєкіну, В. Погребняка, Ю. Козловського, Н. Антонова, С. Архангельського, О. Мариновську, Т. Пушкарьову, О. Топузова, Ханса де Віта (*Hans de Wit*), Марка Варшауера (*Mark Warschauer*), Джейн Найт (*Jane Knight*), Бренду Горлі (*Brenda Gourley*), Річарда Міддлхерста (*Richard Middlehurst*) та багато інших науковців, які досліджують питання глобалізації та її впливу на сучасний освітній процес. В своїх роботах вони підкреслюють важливість відкритості та доступності освіти в умовах глобальних змін, піднімають питання актуальності міжнародної співпраці та інтеграції в освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція в освіті – це процес поєднання різних компонентів навчання (змісту, методів, технологій, дисциплін) для створення цілісної, взаємопов'язаної системи, яка забезпечує глибше розуміння знань та розвиток компетентностей здобувачів освіти, сприяє більш ефективному навчанню, гармонійному розвитку особистості та підготовці до сучасного глобалізованого світу. Можна виокремити наступні напрями інтеграції в глобальній освіті: гармонізацію освітніх стандартів через використання міжнародних кваліфікаційних рамок (наприклад, Болонський процес у Європі),

визнання дипломів та сертифікатів у різних країнах; міжнародні програми обміну студентами та викладачами (Erasmus+, Fulbright, DAAD); дистанційне навчання (використання таких платформ, як Coursera, edX, Udemy); культурну інтеграцію та багатомовність як основу комунікації у глобальному просторі.

Інтеграція базується на поняттях цілісності (холістичному баченні) та економіки. Холістичний підхід (від грец. *holos* – «цілісний») базується на тому, що освіта має бути багатовимірною та враховувати всі аспекти людського розвитку аспектів – академічного, культурного, соціального, економічного та екологічного – у взаємозв'язку. Це дає змогу створити ефективну, інклюзивну та стійку глобальну освітню систему.

Холістичне бачення інтеграції – це загальна філософська перспектива, в той час як економіка підкреслює саме технологічну сторону інтеграції. Тому, коли ми говоримо про освіту, ми маємо говорити про різноманітність цілісності в освіті. Наприклад, цілісність освіти як процесу навчання та соціалізації, або цілісність школи як соціальної інституції, або цілісність природи, суспільства та окремої людини. Інтеграція також означає поєднання наукових та етичних аспектів отримання знань. Отже, навчання є цілісним, якщо воно поєднує теоретичні знання, практичний досвід, соціально-емоційний розвиток та навички критичного мислення [1]. В цьому аспекті треба розглядати інтегруючі принципи, а саме – тема, опис, проблемне питання та проекти.

В свою чергу кожний принцип має підкласифікацію. Наприклад, тема розбивається на місця, події, концепції (*friendship, harmony, time, creativity*), узагальнення (*history repeats itself*), явища (*war, economic shifts*), фізичні або юридичні особи (*students, businesses*). Запит є специфічним питанням, відповіддю на яке є опис того, яким щось було раніш і яким воно скоріш за все стане. Проблемне питання складається з двох аспектів – загальна проблема *Will the world financial markets fall?* та власно локальне питання *How could our university be made more personal?* Що стосується проектів, вони вимагають представлення конкретного продукту, як вербального, так і невербального. Звичайно, не всі інтегруючі принципи є однаково дієвими, тому всі передбачають мотивацію та креатив. Наприклад, *a project to implement, an issue to debate, a problem to solve, an*

inquiry to carry out. Що стосується тем для обговорення, треба визнати, що вони є досить статичними для того, щоб студентам цікаво було говорити. Має бути якась ідея, якийсь намір за межами усного чи письмового дискурсу. Звичайно, можна організувати заняття навколо однієї епістеми (*episteme* від грец. – «знання»), однак цілісний підхід до процесу навчання вимагає цілісного вивчення проблеми з метою досягнення цілісного бачення вирішення певних глобальних проблем.

Попри певні виклики, з якими стикається освітній процес внаслідок холістичної інтеграції, а саме: стандартизацією навчальних програм, цифровим розривом між країнами, складністю у балансуванні між традиційними освітніми моделями та глобальними трендами, цей процес відкриває багато можливостей. Так, між освітніми установами відбувається розвиток міжнародних партнерств; з'являється можливість використання штучного інтелекту та аналітики даних для персоналізації навчання; відбувається формування гібридних моделей освіти, що поєднують очне та онлайн-навчання [2].

В якості стратегічного напрямку холістичне навчання використовує метаконцепцію (від грец. *meta* – «понад, через» і *conceptio* – «поняття»), оскільки вона забезпечує цілісне бачення навчального процесу та сприяє формуванню міждисциплінарних підходів. Метаконцепція створює основу холістичного підходу, оскільки вона допомагає вибудовувати структуру навчання та визначати його ключові принципи.

Отже, якщо розглядати холістичний підхід, як таку модель навчання, що представляє освіту як багатовимірний процес, де знання, емоційний інтелект, соціальні навички та фізичний розвиток взаємодіють, то метаконцепція пропонує загальну ідею або принцип, що об'єднує різні дисципліни та аспекти освіти в єдину систему, забезпечуючи глибоке розуміння світу.

Основними характеристиками метаконцепції в освіті є інтегративність – дозволяє об'єднувати різні дисципліни в єдину систему, що сприяє комплексному розумінню складних глобальних проблем; гнучкість – дозволяє адаптувати освітні програми під сучасні виклики та потреби суспільства; універсальність – застосовується на всіх рівнях освіти; системність – забезпечує узгодженість і логічний взаємозв'язок між теоретичними основами та практикою навчання;

мотивація до навчання – формує зв'язок між теоретичними знаннями та реальними викликами світу [3]. Робота в аудиторії показує, що коли вона організована навколо метаконцепції, наприклад, *conflict* або *crisis*, інтеграція відбувається легко та природньо, проте, коли заняття організоване навколо однієї епістемі, навіть такі узагальнюючі слова-теми як *home* або *mother* можуть не спрацювати як об'єднуючий принцип, оскільки не є інструментом пізнання. Так, *friendship* є епістемою, в той час як *balance* є метаконцепцією. Дружба є проявом балансу, проте баланс стосується не тільки людських відносин. Отже, метаконцепція може бути застосована в усіх сферах знань. Наприклад, розробка навчальних програм потребує впровадження великих концептуальних тем (метаконцепцій), що охоплюють кілька предметів. Так, метаконцепція «Сталий розвиток» об'єднує природничі науки (екологія, біологія), соціальні дисципліни (економіка, політика) та етику [4].

В процесі навчання відбувається дослідження впливу людської діяльності на природу, вивчаються економічні аспекти ресурсозбереження, аналізуються політичні стратегії сталого розвитку. При цьому успішно використовуються такі методи навчання, як проектний підхід, кейс-методи, інтегровані заняття.

Таким чином, різноманітні принципи та види цілісного або інтегрованого навчання дають можливість пізнавати світ цілісно, що допомагає майбутньому фахівцю бачити інтегрований світ із всіма його загрозами та викликами.

Проте, існують певні виклики впровадження метаконцепції внаслідок складності уніфікації підходів у різних країнах; необхідності підготовки викладачів, які володіють міждисциплінарним підходом; потребі у нових методах оцінювання, що відображають системне мислення.

Висновки з проведеного дослідження. Інтегроване (холістичне) навчання – це стратегія майбутнього, яка допомагає розвивати критичне мислення, адаптивність, практичні навички, сприяє глибшому розумінню світу через взаємозв'язок дисциплін. Цей підхід базується на принципі цілісності знань, що допомагає студентам і учням не лише запам'ятовувати факти, а й розуміти їхній зв'язок у ширшому контексті.

Основна ідея холістичного підходу до навчання полягає в тому, що воно повинно включати не лише академічні знання, а й соціальні, емоційні, моральні та фізичні аспекти розвитку особистості.

Таким чином, метаконцепція є стрижнем холістичного навчання, визначаючи його стратегічну спрямованість, а холістичний підхід забезпечує її практичну реалізацію через комплексний розвиток особистості, інтеграцію знань і формування глобального світогляду.

Узагальнюючи, можна зазначити, що інтеграція знань дозволяє не лише здобувати освіту, але й розвивати глобальне мислення, що особливо важливо для адаптивності до змін у сучасному світі. Освіта XXI століття має бути не просто передачею знань, а інструментом створення інноваційного, критично мислячого та відповідального суспільства.

Список використаних джерел

1. Арцишевська М.Р., Арцишевський Р.А. Інтеграція змісту освіти. Волинський національний ун-т ім. Лесі Українки. Науково-методичний центр світоглядної освіти молоді. Луцьк: Вежа, 2007. 311 с.
2. Герасютенко В.С. Інтеграція як перспективний дидактичний принцип. Інновації науки XXI століття: зб. тез доповідей XXXVI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 18 листоп. 2019 року. Вінниця, 2019. Ч. 13. С. 26–30.
3. Дашковська О., Погребняк В. Підсумки та перспективи модернізації системи вищої освіти в Україні. Освітня аналітика України. 2022. № 2 (18). С. 35–44.
4. Козловський Ю.М. Методика науково-педагогічного дослідження: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2018. 191 с.
5. Пушкарьова Т.О., Топузов О.М. Інтегративнодіяльнісна педагогіка: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2019. 304 с.
6. Яновський А.О. Організація пошуково-дослідницької діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: навч.-метод. посібник. Одеса: Південноукраїнський державний педагогічний ун-т ім. К.Д. Ушинського, 2009. 156 с.